

GIÁ BÁN

ĐỒNG-PRÁP	NGOẠI-QUỐC
Một năm 5.000	6.000
Sáu tháng 2.500	3.000
Ba tháng 1.500	2.000

Mua báo phải trả tiền trước.
Thư và mandat gửi cho M. TRẦN ĐÌNH-PHIÊN.-Ai đăng quảng cáo việc riêng xin thương nghị trước.

TIẾNG-DÂN

Cơ-quan liên lạc
HUYỀN - THÚC - KHÁNH

Trần Đình-Phiên

LA VOIX DU PEUPLE

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy

BÀO QUÂN
Đường Đông-Bộ, Huế

Giấy phép số 3
Giấy phép TIẾNG-DÂN - Huế

Anh-hùng hào kiệt
chỉ là những người
thợ khéo giúp cho
cái sự nghiệp biến
hóa tất nhiên của
lịch sử mà thôi.

MỘT CÁI NGỘ-ĐIỂM TRONG TU-TU'ỜNG GIỚI

(Tiếp theo)

Nem trên do thì nhứt thiết văn-vật, chế-đo, học-thuyết, tư-tưởng đến là những cái phản-ảnh của thực chất của xã hội, mà cái gì cũng đều có cái lý do tồn tại trên lịch sử của, chứ không phải ngẫu-nhiên mà có; những cái ấy không phải vì có những lực thiên nhiên đại tự y muốn sửa đổi hay phá đổ đi được, cũng không có thể vì những tay ba mụ huyền diệu mà làm cho diệt sinh được. Bởi vậy phạm cái gì mà tất nhiên tồn tại thì đều là cái hợp lý cả, học thuyết cũng vậy, chế độ cũng vậy, đạo đức và pháp luật cũng vậy, bất luận là chúng ta ưa hay không ưa, lợi cho chúng ta hay là hại cho chúng ta, đứng một mặt với chúng ta hay đứng phản-đối với chúng ta, đều là những cái hợp lý cả. Những học-thuyết hắc-ám đời Trung cổ mà có là vì kinh tế đời ấy hắc-ám, những thời địa đều vào tay bọn quý tộc với tầng-lũy cả, cho nên họ truyền ra những học-thuyết ta dám đề làm cho dân-chúng hết sức phục tùng; chế độ nô lệ mà có ở Hy-lạp và La-mã là vì đời ấy bao nhiêu tài-sản trong xã-hội là thuộc vào tay bọn chủ-tiêu-thắng, còn bọn chiến-bại bị chinh-phục thì mất hết tự-do, đạo đức tự-do bình đẳng mà thịnh-hành ở xã-hội tư bản là vì cơ-khí phát-minh, công-nghệ phát đạt, những nhà tư-sản có tiền của, có cơ-khí phải được tự-do khuếch-trương công-nghệ và đem cơ hội bình-dẳng để cạnh-tranh; còn những pháp-luật trong xã-hội nào mà chỉ lợi cho một hạng người nào thì chẳng qua là trong xã-hội ấy hạng người ấy chiếm địa-vị ưu-thắng. Nhưng đến khi vật gì đã mất cái lý do tồn tại rồi thì dù dùng điện-phương huyền-kế đến thế nào mà duy-tri lại cũng không duy-tri nổi, mà cái vật mới đã thành-lý do tồn tại lên thế nào, dù ai có dùng âm-mưu mà ngăn trở, hoặc bạo-lực mà phá hoại, thì cũng không ngăn trở và phá hoại được. Đó chính là cái kết-luận do những sự thực trong lịch-sử cáo tổ cho ta, dù kẻ ngoan cố khiếm-nhược đến đâu, không sớm thì muộn, không nay thì mai, làm sao cũng phải nhận cái kết-luận ấy là chính-xác.

Cứ xem trên đó thì chắc có người sẽ hỏi rằng: Phạm những vật trong xã-hội đã tấ-

nhien phải có thì mới có, vậy xã-hội mà biến cải tấn-hoa là do các hiện-tượng khách quan chọi nhau mà thành, chứ ý chí người ta có làm gì được, ý chí người ta đã chẳng làm gì được thì chức-vụ của người ta cũng không có gì, như thế có phải không? Nếu như thế vậy thì lại là một điều ngộ-điểm nữa.

Ta phải biết rằng xã-hội là do cá-nhân mà thành lập, nếu không có cá-nhân thì không thể có xã-hội được. Như vậy thì những hành-dộng của cá-nhân phải ảnh-hưởng đến các sự-tình của xã-hội. Vậy thì cá-nhân cũng có chức-vụ trong lịch-sử, những hành-dộng, tư-tưởng, cảm-tình của cá-nhân vẫn có quan-hệ mật thiết với các sự-tình của xã-hội, mỗi cá-nhân vẫn là một thể-lực mà chính những thể-lực ấy giao-ngại với nhau mà quyết-định những sự-tình xã-hội vậy.

Trái lại, những hành-dộng tư-tưởng và cảm-tình lại bị cá hoàn-cảnh bên ngoài khiếm-chế, mà hoàn-cảnh bên ngoài tức là cái vị trí cá-nhân trong xã-hội và cái thực chất của xã-hội.

Vậy thì cái thực-chất của xã-hội, nghĩa là cái cơ-sở vật-chất và kinh-tế của xã-hội, phản-ảnh vào đầu não của người ta mà sinh-sản ra những học-thuyết tư-tưởng, chế độ qui-phạm trong xã-hội cũng theo đó mà thay đổi. Như thế thì ta thấy rằng, tuy rằng các chế độ văn-vật, tư-tưởng học-thuyết là do thực chất của xã-hội quyết-định, mà cũng bởi tư-tưởng và hành-dộng của người ta, cái chức-vụ của người ta trong lịch-sử không phải thiếu vậy. Khi chế độ phong-kiến đã phá-sản, chế độ công-trương không phải là tự-nhiên mà nổi lên, mà chính là người ta chịu ảnh-hưởng tại cái tình thế tất-nhiên của xã-hội mà dần dần lập lên vậy. Bọn quý-tộc trung thế, đã đến lúc mất lý do tồn tại, không phải tự-nhiên tiêu đi mà có lớp người khác ở đầu mọc lên mà thế, mà chính là vì giai-cấp trung-sản (bourgeoisie) giác-ngộ chức-vụ của mình mà nổi lên đánh đổ họ đi.

Bây giờ ta có thể kết luận rằng:

Lịch-sử không phải là vì những vị thiên-tài và anh-hùng hào-kiệt mà gây thành;

VĂN-VĂN

Xem bóng mình

Trông ảnh cũ mình chụp trước núi với lũ trẻ con

Không thấy thì thời thấy lại rồi
Rõ ràng tại một nơi mây rầu.
Nơi đời chồng chất hai vai nặng,
Nước cũ mình mong một nét sâu
Nghĩa vụ mong tràn phần trách nhiệm

Lời danh nào kẻ quốc chiêm bao,
Tổ ấm non sông chut chút nhớ

Song hồ

Trần lưu Hồi

Nhàn ngâm

Khéo khéo cái mà kẻ nước tình,
Cởi đến ngàn nhà cuộc trần gian.
Mây tuôn dòng nước tan rơi lộp,
Nước cuốn dòng sông cái lộn gian.
Đã biết thông trần ra đủ thế,
Muốn tìm con tạo vừng tay cầm
Rồi đây có lúc vung vãn lại,
Khắp cõi trời nam một tiếng âm

II

Rầu rầu mây một kem thua gì
Đã kiếp làm trai phải thế thì
Cái nợ tang bồng trả trả trư,
Con đường danh lợi từ từ từ.
Cổ khi trời cũng quay đầu lại,
Nào phải ai mà ngoảnh mặt đi.
Xin lấy tâm lòng phó với nước,
Tư cơm gió dơ no mà chi.

Vô định t i

QUAN-HẢI TÙNG-THU

Bắt đầu từ 1er Janvier 1929 Quan-hải-tung thu đặt lệ mua năm (abonnement). Mỗi năm xuất bản 12 quyển tương đương mỗi quyển giá 0\$20, mua cả năm gộp là 2\$50 (trong đó tiền tiền cước 1\$60, tiền giấy 1\$10). Ngoài 12 quyển ấy lại xuất bản mỗi năm 4 quyển đặc biệt, đây do 120 trang, giá là 0\$10, 4 quyển giá 1\$50. Ai mua cả hai thứ sách (16 quyển, từ 1900). Ngồi bao muốn mua thì xin gửi giấy và mandat về ngay để có thể tính số sách nên xuất bản, và có thể bắt đầu từ 1er Janvier 1929 gửi sách cho được đủ bộ. Xin gửi thư và tiền về cho.

ĐÀO-DUY ANH

Phố Đông-bộ - Huế

Cùng bạn

Cổ-dòng

Các ngài cổ-dòng đã góp đủ học hùn xin đến Hội-sở, hoặc gửi thư về mà đòi lấy cổ phiến quyết-định, xin nhớ đem hoặc gửi biên-lai-lưu theo.

HUYỀN-THÚC KHÁNH Công-Ty

Những hiện-tượng trong lịch-sử chính là vì cơ-sở vật-chất và kinh-tế của xã-hội mà phát triển;

Lịch-sử lại không là hiện-tượng khách-quan của xã-hội tự phát-triển mà thành;

Lịch-sử chính bởi người ta làm ra, mà cái hành-dộng, tư-tưởng và cảm-tình của người ta là do thực chất của xã-hội quyết-định vậy,

(còn nữa)

Ngô-nhân.

CÁCH MANH NƯỚC PHÁP

Chấp pháp chế và Đê chế

(Consulat et Empire)

(Tiếp theo)

Đê chế - Song. Nã phá luân chuyên chế như thế đã làm cho một phần người trong dân cách mạng cũ cũng những bọn bảo hoàng sinh lòng phản nã, bởi thế năm 1803 và năm 1804 xảy ra hai cuộc ám mưu. Tuy vậy nhưng bọn cho sãi và bọn dạy tư của Nã phá luân vẫn giữ vững lòng trung thành với vua. Ngày 18 tháng 5 năm 1801 Trương nghị viện ra pháp lệnh rằng: Chính phủ công hòa tự nay giao lại cho Hoàng-đế Nã phá luân.

Đê chế của Nã phá luân tức là một chế độ quân chủ tuyệt đối. Quyền lập pháp dần dần bị giảm. Những quyền tự do cá nhân, tự do công dân, tự do ngôn luận, tự do xuất bản đều bị bác đoạt hết. Năm 1799, tại Ba ri có 73 tờ báo chính trị phát hành, đến năm 1811 chỉ còn có 4 tờ. Bại bại và sách in đều phải chịu kiểm duyệt cả. Nói tóm lại, bao nhiêu những quyền lợi cuộc cách mạng đã đánh đổ chế độ quân chủ cũ mà chính phục được. Nã phá luân nhất khắc phá hoại hết cả.

Từ năm 1809 dân chúng đã bắt đầu mất lòng tin nhiệm. Đa dĩ chiến tranh không dứt, thanh niên trong nước đều phải đương binh, lòng oán giận ở chốn dân gian một ngày một sâu vào cho đến nỗi ai cũng sợ mệnh danh Nã phá luân là "ác quỷ" (l'ogre).

Ngôi chiến. - Đối ngoại thì cả dân Nã phá luân là chiến tranh với Anh, Đức, Áo, Ý, Nga. Đầu tiên Nã phá luân đối phó với cuộc đệ nhị liên quân (deuxieme coalition), đến năm 1802 thì giảng hòa, sau liên quân cuộc đệ tam, đệ tứ liên quân. Khắp các mặt trận ở Ý, đại lợi, Áo đại lợi, Ba lan, Tây ban nha, đều đầu Nã phá luân hoặc nhượng địa cho Nã phá luân cũng đại thắng cả đến năm 1810, tất cả các nước Âu châu đều là thần phục, chư hầu, hoặc là đồng minh của Nã phá luân. Đê chế Nã phá luân đến đó là tới kỳ tối hưng thịnh vậy.

Tiếng Nã phá Luân trong Âu châu ai cũng sợ, ai cũng đều khâm phục. Một vận của Đê chế. - Song lẽ, cái uy thế của Nã phá luân chỉ ở ngoài biển, chứ thực tại thì chẳng có gì; trong nước thì nhân dân kiệt quệ, kẻ ngoài thì những nước bị thua tuy phải thần phục hay kết ước đồng minh, nhưng họ vẫn chờ dịp để chống lại. Đối với Anh thì Nã phá luân dùng chính sách phong tỏa, bắt các nước khác phải tuân hành, thế lại làm cho họ thêm lòng tức tối. Từ năm 1812, Nã phá luân quá tin sức mạnh, đem quân đi đánh Nga tại Mốt - cu (Moscou) và đánh xa xôi lãnh thổ tuy không đánh mà Nã phá luân thất bại một cách thảm khốc quân đi 35 vạn mà mất hết đến 33 vạn người. Mất vận của Nã phá luân bắt đầu là từ đó. Sau Nã phá luân thua luôn mấy trận ở Áo, ở Tây ban nha, ở Bỉ lợi thì, đến 31 tháng 3 năm 1814, liên quân đã hạ được thành Ba ri. Nã phá luân phải ký giấy nhượng ngôi và bị đẩy ra đảo Elbe ở giữa trung tâm.

Khi ấy em ruột vua Louis là Louis 18 lên làm vua, thế là dòng Bôc-bông (Bourbons) phục tị. Song Louis 18 ký điều ước Vienne

cho các đất đai của Cách mạng đã chiếm được, nhân dân lấy lại tất phục. Nã phá luân thừa cơ bỏ đảo Elbe trốn về, đuổi Louis 18 mà chiếm lại để vì được một trăm ngày. Nhưng liên quân lại tiến chiếm, Nã phá luân đại bại ở Oa-te-lô (Waterloo). Ngày 22 tháng 6 năm 1815, 1 ngày sau ngày bại trận, Nã phá luân lại phải nhường ngôi lần thứ hai cho họ. Bôc-bông rồi bị chinh phủ Anh đem đẩy ra đảo Tuah Hylen (Sainte Helene), thế là kết quả một cái thân thể đại anh hùng kia là bị xô ở nơi có đảo mà nhàn nhàn trong mây vậy. Trong cơn vô vọng, Nã phá luân đã viết thư đến các ngài vương thất nói rằng: cũng an nguy cho các phu vàn đình nui, cái hot nước mắt khơi làm thay! Tao hóa trên người đến thế cũng là cam thực!

Nã phá luân! Nã phá luân! không quên ngợi là kẻ anh hùng! kẻ tài lược của Nã phá luân thì vẫn đóng bọc anh hùng hăng nhất thực, mà cái công Nã phá luân giữ gìn họ cho Pháp khỏi nạn xâm lược của Liên quân không phải là nhỏ đâu; Song cái tội Nã phá luân phá hoại cách mạng, cái ác Nã phá luân đe dọa nhân dân, kẻ nã phá luân chết để làm vinh dự cho mình, thì Nã phá luân cũng không thể chối được.

(Còn nữa)

Ngô-nhân biên

CHUYÊN HAY

Một ông cụ

SÔNG LẬU 250 TUỔI

Tại một làng về phía tây bắc Vạn huyện, thuộc tỉnh Tư-xuyên nước Tàu, có một ông cụ già tên là Lý-khách-Vân, năm nay sống lâu vừa 250 tuổi, sinh từ đời vua Khang-hi nhà Thanh năm thứ 17, hiện ông cụ ở với người cháu đời thứ 14, thật là một người thọ nhất thế giới, từ xưa chưa có bao giờ.

Mới đây Ngô hội Phu là một tay quan phiệt thất thế ở nơi Đại-trúc trước quyền ấy, nghe tiếng ông cụ sống lâu ít có ấy, chắc là có thuật tương sanh thế nào, nếu k ông thì không thể nào sống lâu được đến thế, liền hỏi thăm đến nơi nơi vào yết kiến. Thấy ông cụ da môi tóc bạc, vẫn còn đi lại khỏe mạnh và tinh táo lắm, sau khi đã xưng họ tên, ông cụ hỏi Ngô hội Phu là ai, Ngô hội Phu chỉ ngẫm nghĩ mà thôi. Sau toan hỏi, thì ông cụ liền tự nói rằng:

"Già này lấy nghề hai thuốc mưu sinh, ngày nay sống được đến thế này, không bao giờ đổi cả."

Nói xong, ông cụ lại đem những việc biến thiên trong lịch sử lần lượt kể cho Ngô hội Phu, vui vẻ và không có ý mỉa mai, rồi ông cụ kể câu chuyện bằng tam chữ: "thế giới tự loạn, ngộ tâm tự trị. Nghĩa là cõi đời tự loạn, lòng ta tự trị."

Ngô hội Phu lấy làm khâm phục lắm, liền hỏi ông cụ về cái thuật tương-sinh. Ông cụ cười mà nói rằng:

Cái đó rất dễ, không có khó gì, ai ai cũng có thể làm được, không cần phải hỏi cũng đủ biết.

Ngô hội Phu cố hỏi cho được, ông cụ liền nói rằng:

"Cốt nưt có ba điều này: Ngồi không như thấy tư nhập định, đi nhanh như ngựa phi, khi ngủ thì cần ngủ cho say; làm được cả ba điều đó thì lòng trí không động, chỉ vào việc gì không dời ra việc khác nữa, không những thêm hưởng được tuổi trời và làm gì mới nên việc được."

Ngô hội Phu nói lấy làm thán phục, cho mình làm rồi vãi tạ lui ra.

Công-Luân báo

CHUYÊN LAO ĐỘNG

MỘT CÁI THÂM - HUỒNG TRONG XÃ-HỘI

Đương thời đại bây giờ muốn cho nhơn loại sanh tồn phải làm sao? Theo ý kiến hẹp hòi của tôi, tôi xin trả lời: Muốn cho nhơn loại sanh tồn chỉ có hai điều cốt nhứt: 1) làm. 2) ăn. Làm mà không ăn cũng không được, ăn mà không làm cũng chẳng hay. Nhưng trong sự làm và sự ăn đó, phải có công lý và nhân đạo mới được! Mình làm đồ mà hỏi số nước mà, trăm bề cay đắng, ngàn ngộ thiệt thòi, để cho một hạng người ngồi không mà được ăn sung, mặc sướng cũng chẳng tới gì; còn hạng người này ý có tiền của và thế lực, để ép kẻ bần dân, ràng gài ràng cột, đâm sượng dãi gió, làm cho có lợi để thân mình được cảnh cảnh phung phem công quần hàng ao gấm, thế thì chẳng công bình gì. So như một anh chủ sở đồn điền và một người cu li, hai người đều loại người; ở chung một trời đất, người nào cũng ăn cũng mặc, cũng nuôi vợ nuôi con, thế mà kẻ thì hàng ngày có lợi đến mấy ngàn bạc, còn người thì chỉ ăn công 0\$10; sự bất công đó bởi ai gây ra? Ở nước ta bây giờ bọn tư bản chẳng biết vận mạng lao động là gì, còn bọn lao động cũng không hiểu đến quyền lợi mình, họ chỉ biết cái thân đi làm thuê, chờ có nghỉ cái sự họ sấm cơm, sấm áo cho bọn nhà giàu kia đâu. Bọn lao động chẳng thành thị đã tình hồn chut đình, chỉ có bọn lao động trong các sở đồn điền, xem như hàng ngày càng khiếm-nhược, sự khiếm-nhược đó không phải xuất hiện khi họ còn ở nhà, hề người nào đã bị đem đến giữa chốn rừng xanh, gió lay ra kỳ to gió kéo với chủ rồi thì phải bị nơi cá-chăn, chim lông rồi đó. Trên có ông vua tư bản, dưới có mấy quan như là: Assistants lấy, surveillants và cai-annan, ra oai, ra quyền, đây đó ở giữa chốn rừng xanh này họ làm như một cái cối riềng của họ; tuy là có pháp luật của chính phủ, nhưng họ có biết đi nữa, cũng chẳng làm gì; một năm mới có quan thanh tra đến một lần, nhưng quan thanh tra đến thì họ biết trước rồi, xem như lối ông Bại-hàng-Đoàn vào Nam.

Họ tự lập ra pháp luật rồi bọn ông ấy dưới, tuân theo mà thì hành, xin đọc giả xem mấy điều dưới đây đủ rõ.

1) Tiền lương mỗi ngày chỉ 0\$10, các món đồ ăn của dân họ chẳng liệu cách gì cho rẻ bớt, để các item bán đắt quá, như một hợp diêm 2 xu, một bánh thuốc lào 1\$80.

(Xem Chuyên Lao Động qua trang thứ ba)

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN

HÚT THUỐC LÁ

JOB

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

NGHỆ-AN

(PHI ĐÌNH)

Chỉ khổ dân nghèo

Tiền tuần trước : năm 1922 Nha nước sực cho mỗi sao được thu (503). Nhưng lý Hạo ở chốn thôn quê, có theo dân, sức gì mà sức, họ cũng xem như tờ giấy lớn thôi. Hiện năm nay (1928) tiền tuần trước là lý trưởng Đ. M. thì đã chết hồi tháng 8, nhân dân kéo nhau đến đòi gia quyền y. thì vợ y nói rằng không biết. Ở thời ! tiền mất nợ mang, kẻ thù tiền đã phải sạch nợ trần mà tìm về đi rồi. Nhân dân không biết tình thế nào, bắt đầu đi phá rừ nhau đi kêu quan. Quan không chịu xét oan tình cho dân, nói rằng : « dân nạp tiền không có biểu lai, phải về mà trả cho xong ». Dân lưỡng lự được nợ là mừng, và lại khi dân trả tiền thì lý trưởng biến tên tương người vào một quyền sở sách, phân minh rồi, thì con người gì. Có người đầu ! lý trưởng đi dơi mà nay gia quyền cùng thân thuộc y chối rằng không biết ! để loan 150 dân nghèo mắc vòng oan trái, chẳng biết kêu ai ! Có người không lấy một đồng nhưng vì có tên trong sổ vay mà nay cũng phải trả nợ, người có an mà chịu oan đã đánh, người không an mà cũng chịu oan mới là thông khổ ! Lại có điều khổ hơn nữa là bọn dân nghèo đó bấy giờ ngày ngày bị người đòi bắt, không đi làm được để nuôi thân, thiệt là khổ trung gia khổ ! ! ! Vậy xin quan xét !

1) Việc nợ đó từ năm dân trả nợ đến giờ đã gần 4 năm rồi, năm nào Ba-Hai cũng đòi nợ y, sao lý trưởng cứ toa thì điềm nhiên, không hề hỏi dân ?

2) Từ khi lý trưởng Đ. M. tạ thế đến bây giờ đã gần 3 tháng, sổ sách giao cho lý trưởng nào thứ, trong lúc ban giao sao mấy bản sổ dân vay nợ cứ giữ lại, đến nay việc đã động đến mới lôi ra ? Việc đó không phải không dụng tình, tiền tại là huyết mạch, làm được có phải để đầu, chày da phồng tràn, đòi bắt máu lấy bát cơm, có đầu dư tiền mà trả nợ hai lần. Kỳ giá nghe câu chuyện như thế nghĩ mà thấm cho dân nghèo.

Khách qua đường lại cáo

TOURANE

Lập trường (Camp) tàu bay

Cách Tourane 4 cây số bên đường Tourane - Faifoo, thuộc làng Hòa-

QUANG-BÌNH

(H. TH. V.)

Cứu dân trở lại hai dân !

Cách đây đã 5 năm, nhân dân làng Pao-tu huyện Lê-thủy gặp cơn đói kém, quan trên có sự hướng lý làng ấy đến vay bạc Ba-Hai về phát cho dân, tiếp nam sau lý trưởng Đ. M. (thầy học) đã trả nợ, bọn dân nghèo làng ấy đã trả xong cả rồi, lúc thầy học lý trưởng làm gắt lắm, ai không có tiền trả, thì xách nổi xiết gạo, dân có ngại đến đầu nữa cũng phải chạy vay cầm có mà trả cho xong. Bỗng dưng tháng 10 năm nay có trại quan về tâu nợ Ba-Hai, lý trưởng tàn thư là Ch. V. chiếu trát tại hành.

CÁI NGHĨA ĐỜI NGƯỜI

(XÃ HỘI TIỂU-NGHĨA)

Tác giả : MARCELLE TINAYRE

Dịch giả : HOA-TRUNG

Số 36

CHƯƠNG HẠM SAU (tiếp theo)

Nước mắt tôi bỗng nhiên trào ra. Chẳng đúng im như tôi một lúc.

Chàng nói :

— Sao chỉ khóc ? Chỉ làm điều gì bậy ? Vì sao chỉ lại phải mất cái hạnh phúc mà hiện giờ hẳn chỉ phải tiếc ? Chỉ khóc à ? Thế là chỉ còn yếu ớt ? Tôi đoán rằng...

Tôi lắc đầu.

Chàng mỉm cười một cách đau đớn mà nói :

— À ! tôi vẫn tưởng rằng chị cương nghị lắm, thế mà ai tình đã làm cho chị có những nỗi đau khổ thế này... Sao ? chị làm sao vậy ? Nỗi đau khổ của chị mạnh lắm hay sao ? Chị không thể nói được à ?

Thôi, nếu khóc mà như được lòng thì chị cứ khóc. Tôi không hỏi chị thêm câu gì nữa. Tôi chỉ biết rằng hiện tại này chị đau đớn lắm mà tôi muốn an ủi cho chị được khuyê long. Khôn nan nay nhìn chị mới quý giá xanh xao như thế !

Mỗi lúc cần làm cho tôi chẳng nghĩ được gì cả, tôi không biết nói cái gì, chỉ lấy tay ôm lấy mắt mà thôi. Chàng nhắc tay tôi ra như ý muốn cho tôi nói, tôi nhìn thấy mắt chàng khi ấy bỗng nhiên có như sáng quắc cái ánh quang ái tình và từ bi. Chàng cũng làm thinh, tôi cũng làm thinh, nhưng tôi bất giác nghiêng đầu một cách vụng về, ngó đầu vờn dưng vai chàng, tôi dựa luôn cái trán đỏ bừng của tôi vào đấy.

Chàng nói nhỏ :

— Hy !

Tôi nghe cả mình chàng rằng lên. Cái tay mạnh mẽ và hoạt bát của chàng để ngay lên mái tóc tôi một cách rất dịu dàng.

quê, huyện Hòa-vang, nhà nước đương lập trường tàu bay. Điện tích trường ấy là một nghìn thước vuông (1 km²). Hiện nay nhà của và cây cối ruộng nương cỏ ấy bị đổ phá. Nhà nước định lại và trả tiền lại cho dân chủ : Đất thổ một mẫu 30\$00, diện 150\$00, hoang 15\$00, cây cỏ trái (5\$20) cây trồng mà không trái bay chưa có trái thì không (tiền) 51 người mỗi người (5\$30)

Hòa-bình

QUANG-NAM

(DIỄN-BAN)

Trời hạn quá

Trong hạt chúng tôi gần ba tháng nay không có chút nào mưa lớn mà hơn một tháng nay, nắng giữ qua từ tháng Novembre đến đầu tháng Decembre đêm thời gió lạnh như đông, ngày thời nắng gắt như lửa. Lúa khoai hoa lợi đều k. ó cả, ruộng đất chỗ cao thì cấy không được, chỗ thấp cấy ra thì tạt nước liền ngày liền đêm. Trời làm tai biến như thế thiệt là tại cho nhà nông chúng tôi lắm.

Cái gì chưa biết chứ cái đói mùa tháng ba sang năm, đã ngó thấy trước mắt rồi, các bác hương lý mặc sức mà

Một người dân phủ Điện

(TIỀN-THUỐC)

Câu chuyện thờ Tiên-hiến ông ! Bào Tiếng dân số 129 có đăng bài ông Tha-Hương nói chuyện « thờ Tiên-hiến sống » tại làng Dịch An v. v. Nay bản báo tiếp được thư ông Ng. ng. chính người làng Dịch An nói rõ rằng : Năm trước làng có hiệp nhau làm nhà thờ, ký hiệp ước, làm bài vị khác tên họ, ký niệm 8 người công đức, họ Võ, họ Huỳnh, họ Nguyễn (cả người chết và người sống) ai qua đời đặt lên thờ. ai còn sống bao phong kín, để ngày sau khỏi ký hiệp ước khác nữa v. v. (ông Ng. này là một người có bài vị thờ).

Cứ như thờ ông Ng. nói, thì không những một đời mà lại đời đời đời nữa :

Sao gọi là Tiên-hiến ? Tiên là

trước, hiền là hiền lành có công đức, nói Tiên-hiến thì đầu cho đưa rất ngu dốt cũng hiểu là người trước có công đức với làng mà người sau thờ phụng, còn người sống mà có công đức, thì làm sinh từ thờ sống, chứ không gọi là Tiên-hiến. Nay làm nhà thờ mà khác 8 cái bài vị cả người chết và người sống, thì người sống mà có bài vị trong nhà thờ đó, đã nghiêm nhừa đương ngang với mấy ông Tiên-hiến trước (con cháu cũng như ông vậy) là một điều khinh mạn với Tổ tiên. Lại nói rằng : để sau khỏi ký hiệp ước khác. Theo ý mấy ông, có lẽ sau mình chết rồi mà làng không thờ mình, nên sắm sửa bài vị mà để dành, đều đó thì lo xa mà vô ích : Công đức như mấy triệu để vương mà Đình Lê, Trần, Lý, làng miếu đổi thay luôn luôn, huống là một làng còn con. Mấy vị Tiên-hiến, làng đã phụng thờ lâu nay, mà ngày nay cũng có kẻ công đức, cung lập bài vị như các vị trước, liệt đầu ngày sau lại không có kẻ tự xưng công đức, tự làm bài vị của họ mà vứt mấy bài vị phong kín để dành đó đi.

Nói tóm lại phạm có công đức mà người ta thờ phụng là tự trong tâm lý tự nhiên, không phải mình muốn xưng lấy, mà che mắt che miệng người ta được. Câu chuyện như thế, ai muốn làm ông Tiên-hiến sống lấy gác tay lên trán mà nghĩ xem.

T. D.

BÌNH-THUẬN

(BÌNH-THÀNH)

Đội trưởng về làng

Làng Bình-thành có tên Nguyễn-vân-Quê, vào ngạch lính giàu được năm sáu năm, quan cho cái bằng đội trưởng. khi về làng bày ra một cái lễ rất long trọng gọi là lễ mừng bằng cấp.

Ngày 16 tháng 10 ta, Đội Quê viết thiệp mời dân ba làng, từ giàu cui nghèo không sót người nào.

Theo tục nhà quê lễ đi mừng ai tất phải có tiền bạc, lễ vật ; lễ mừng này tuy lớn nhưng Đội Quê cũng không tốn kém gì mấy, có lẽ lại còn lời nữa kia, chẳng qua gây làng lại đập làng đó thôi.

N. B. C. lại cáo

BẮC-KỲ

HA-NOI

Số thu nhập của ngân sách Đông-pháp

Số thu nhập của ngân sách Đông-pháp tính đến ngày 31 Octobre 1928 (theo 3 khoản thứ nhất) được cả thấy là 70.085.903\$26.

Thuế thương chánh 60.680.013\$

Thuế trước bạ 6.301.037\$58

Thuế !on lợi về công nghệ 3.104.801\$68

cộng 70.085.903\$26

QUÍ KHÁCH RA CHƠI HỘI CHỢ HANOI NÊN ĐẾN

VIỆT-NAM HOTEL

38, Phố Hàng Bông, Hanoi -- Telephone 433.

Việt-Nam Hôtel là một hiệu của người Việt Nam mới mở, có bán đủ : cơm Tây, cơm Tàu, cơm Anam. Bếp nấu rất tinh khiết, bởi hầu hết le phép. Thường thường có các món ăn rừng, món ăn về tươi. Lại có phòng riêng ngồi ăn rất tiện. Thứ năm, thứ bảy và chủ nhật có đơn ca rất hay. Mỗi buổi sáng lại có các thức cháo nóng thơm lừng làm rất lắm. Hai giờ chiều chủ nhật nào cũng có bán nước trẻ và bánh ngọt nôi-hóa theo kiểu của người An-lê lịch sự hay dùng.

CON ĐƯỜNG TIỀN-BO

Nếu các ngài đặt với ý điện thoại trong nhà thì ngày nào cũng có người nhà mà nghe được các cuộc hòa nhạc lấy nam, và những tin tức sau cùng trong Thế-giới. Vô tuyến điện thoại tức là tiền bộ ở nước Pháp, ở Âu châu và khắp cả Thế-giới, hàng triệu người đặt vô tuyến điện thoại ở trong nhà.

Chỉ có lòng đương là con chim bước sau người mà thôi.

Vì thế, hội Radio-Indochine mới đặt vô-tuyến điện-thoại ở Đông-dương.

Vô-tuyến điện-thoại là một việc cầu sự lợi ích cho xã hội.

Ở Thế-giới ngày nay thì vô-tuyến điện-thoại là một vật cần yếu.

Đông vô tuyến điện-thoại trong việc giáo dục rất có hiệu quả. Tối nào cũng thế, vô-tuyến điện-thoại công hiến cho các ngài một cuộc tiên thiên vô hạn.

Các ngài đương có thể cứu, các ngài nên đặt vô-tuyến điện-thoại trong nhà, bà tiên ấy sẽ đến làm cho gia đình các ngài được vui vẻ.

Các ngài nên viết thư cho hội Radio Indochine, ở đường Paul-Bert, Hai-phong, hội ấy sẽ vui lòng trả lời các ngài. Giá đặt vô tuyến điện-thoại có nhiều hạng, nhà nào cũng đặt được cả.

Trong cõi Đông-dương, bất kỳ chỗ nào, hội Radio-Indochine cũng có thể phái người đến nhà để đặt vô-tuyến điện-thoại. Máy đặt rất công phu, không khi nào hỏng.

RADIO INDOCHINE

SÁCH MỚI

Bản báo mới nhận được quyền TIẾNG SÁM ĐÊM ĐÔNG, của ông Nguyễn-từ-Siêu soạn. Sách này là truyện ông Ngô-vương Quyền và ông Dương-dinh-Nghệ đánh quân Nam-hàn nước Tàu. Sách khổ rộng dày 110 trang, giá (5\$0). Có bán tại Quan-hải-Tùng-thư.

Xe đạp « LE-COQ » chỉ bán có

28\$00 một

Cycle : HỒNG-BÀNG và LẠC-LONG 30S

Bảo hành 2 năm.

Gửi ngay 5 xu timbre về lấy mẫu xe.

Maison TRUC - THANH

59bis, Place Neyret. - HANOI

Cần dùng đại-lý các tỉnh.

TIỂU THUYẾT MỚI

Bắt đầu từ số báo 142 trở đi, bản báo sẽ đăng bộ

HỒNG-HIẾN ĐỀ-CHẾ

DIỄN NGHĨA

Kể rõ cuộc vận động để chế của Viên-Hiến-Khải, bày tỏ những nguyên nhân thất bại của họ Viên. Đọc bộ diễn nghĩa này ta sẽ thấy rằng cái chế trái mùa của họ Viên vì sao mà không tồn tại được. Phàm một chế độ gì, dù không hợp với ý dân với triều-lưu thế-giới, với hiện tình xã-hội, thì dù mưu thần chước quỷ, vô-lực hùng-oi thế nào cũng không sao giữ gìn nổi.

Nên đọc lắm ! !

đó không ? Đến mai, khi chị đã quên cái buồn này, khi chị đã quên những giọt nước mắt này cùng cái người không dám lau nước mắt cho chị đó, đến mai là ngày thành tựu của giấc mộng có tịch của tôi. Trong nhà này, tôi đã hết hy vọng thấy chị ở đây, tôi sẽ đi tìm chị... mà có lẽ chị sẽ không trở lại đây nữa. Ồ ! tôi sẽ đau đớn biết bao !... Thế nào tôi cũng là người, tôi cũng có lúc cảm giác những mối phiền não có thể làm chúng giận những tấm lòng rất cương nghị... Nhưng không, tôi đã được gặp chị lại. Chị cứ khóc đi, cứ khóc mãi đi. Cái sinh hoạt cần lao khổ của tôi chỉ dành cho tôi được một phút hạnh phúc như lúc này, tôi không dám yêu cầu thêm nữa.

Nước mắt của tôi bây giờ không phải nước mắt cay, đắng nữa mà thực là nước mắt ngọt ngào. Chàng thấy tôi khóc mãi, chàng càng thổ lộ hết tâm tình, cái giọng chàng

khí ấy rất là nũng nịu, tự, trong mồm chàng nói ra tôi phải lấy làm lạ. Chàng cũng không bảo tôi kể chuyện nữa mà tôi cũng không tưởng đến kể cho chàng nghe nữa. Những mối cảm xúc mới làm cho tôi như choáng váng say mê.

Tôi ngừng đầu lên, bỗng mắt nhìn nhau biết bao nhiêu là cảm tình chan chứa.

— Anh Ang loan, Anh còn thương tôi nữa chứ ! Anh vẫn thương tôi mãi chứ !

Tôi nói câu ấy một cách vui vẻ chàng cho đó là cái tiếng thản trợn của nữ tính. Cái tiếng ấy dưng phải khiến tự trọng của chàng hơi đột nhiên, mặt chàng xanh lại mà nói rằng :

— Tôi không ngờ rằng ai tình của tôi có thể làm cho chị vui đến thế !

(Còn nữa)

(Tiếp theo trang trước)

2) Khi ở nhà có cùng một di... cũng làm được cái nhà tranh... vừa đủ ở, đến đây họ làm nhà... trên thì lợp lợp (tôi) nóng quá... chưa mỗi buổi một cái cửa, phía... vách chẳng kín, mùa hạ nước quá... mùa đông lạnh quá, họ bắt bốn... năm người ở chung một buồng... cái buồng ấy rộng độ chừng 4m x... 4m (16m2) trong đó nào ở, nào ăn, nời... trã, cái lửa, nước, dầu, cái chũn... nếu chỉ ở xem chẳng có vẻ sinh gi.

3) Công việc làm mỗi ngày nhà... nước định 10 giờ (tức cả giờ đi ra... và giờ đi về) nhưng ít khi họ thì... làm cho đúng, làm gần thì buổi... trưa được về trại, xa thì ở lại... ngoài đồng nhưng buổi trưa được về... trại cũng ít khi làm, may vài tháng... mới được một lần. Trong luật lao... động có nói, kể dân ở lại buổi... trưa ngoài đồng, chủ đồn điền phải... làm sao uống cho khỏi nóng nực... mưa cho khỏi lạnh ướt, thế mà họ... có làm chi đâu, dân làm cỏ cỏ nào... còn có cây lá, từ đồn điền lá làm chổi... mà nghỉ trưa con khoảng (bọc) nào... không có cây hoang, phải cam làm... ngoài nắng, mưa gió thì nhớ... một tấm áo lười, và núp lên nơi... gốc gỗ. (Nắng và mưa trên mây... miền thượng du Nam-mỹ đủ lắm);... và tôi đã thấy nhiều dân ta... hay... đau ốm nhiều cũng nặng lắm. Khi... ở nhà ra bộ con người, khi vào sở... làm xem như giống người ở đâu lạ... mới đến. Còn một nỗi buồn surveil-... lants và cái lại hết sức to lớn trong... thành phố chủ (tức một số cao su... về tỉnh Biên-hoa, có người surveillant... chết, họ dựng bia nơi mà có... chữ: «Serviceur très dévoué» bắt dân... làm quá thì giờ, và đánh đập... khổ sở phần nhiều họ surveillants... cảm mỗi đưa mỗi cây bôn dài độ 1m... to bằng ngón chân cái, cái roi của... sắp chằng trau ngoài lặc, còn nhỏ... hơn bôn của bôn đó. Khi chúng... to đánh bắt kẻ chủ nào, nó dùng... cây đó nó đánh vào ba chục, dưới... chúng thì đầy tay nó đã (thư giấy... làm xong).

Có một điều này rất lạ, mà tôi đã... quan sát nhiều phen nên mới nói:... những bác surveillants Bắc-kỳ... hà hiếp đồng bào lắm, không phải... tôi có ác cảm chỉ với mấy bác... surveillants Bắc-kỳ, thật mất tôi đã... thấy, mà một số cao su kia về tỉnh... Thudaumot 500 người cu-li đều nói... như thế cả.

Một ngày chủ nhựt kia, cu-li phải... làm corvée đến 9 giờ mai, theo luật... lao động chỉ làm 2 giờ, tôi thấy... ngày chủ nhựt bắt dân làm đến 3 giờ... đồng hồ, tôi nói với thầy surveil-... lants Bắc-kỳ: có note ông chủ bảo ngày... chủ nhựt không nên bắt cu-li làm... quá 2 giờ thì thầy surveillant bảo tôi... đừng cho cu-li biết điều đó!! Cu... khi từng tiền lại lấy oai quyền bắt... quyền mà đánh? có người theo... cao su Gia - tôi không chịu đồng... tiền cùng, nó cũng không tha. Nhiều... người lại bỏ lâu muốn... cái tư danh, bắt dân gọi bằng ông... bằng quan, chớ gọi thầy họ cũng... không ưng; khi ông chủ lấy đi vắng... ít ngày, cu-li phải gọi các người... surveillants đó là: «ông chèo»,... ai tôn họ như thế thì được... yêu mến, ra đồng có năm ngũ, cũng... khổ bị đòn.

4) Cách hình phạt bị kỷ luật, như... một người cu-li nói điều gì mất... lòng đến surveillants, surveillants... lập bả với chef lấy, rồi lấy bắt... người cu-li đó lấy thầy surveillant... anam, khi đó ông lấy mìn miệng... cười, cái cười đó có ý nghĩa lắm!!... Có khi làm ngoài đồng, xoi sát cây...

cỏ, hay dùng bút điều thuốc... nó bắt được đánh khảo năm... cây đã đánh, lại cốp 0550, 15 có khi... đến 25! Cu-li làm mỗi ngày có 150... mà bị phạt hết 25 phải làm 5 ngày... mới đủ tiền phạt. Tiền phạt đó nó... ghi vào quyển carnet noir, đến kỳ... phát lương, lấy bút chì ghi nơi tên số... người cu-li bị phạt trong quyển Livre... de paye, phạt xong nó lấy đi, vì... nó sợ Inspecteur đến bắt được thì... rầy. Nhiều người chịu không nổi... phải đi trốn trong rừng, liều thân... một lẽ vào miệng cốp, hai nửa may... trốn được, xuống Saigon kiếm ăn... dâng trình tay độc thủ, nếu bắt được... đem về đánh khảo gần chết, rồi cốp... 55, trốn lâu cốp nhiều hơn, rồi đem... đến Delégue bỏ tù, nhiều khi một... người surveillant bay cái, hà hiếp... cu-li, cu-li lấy lý lẽ cự lại, nó cho... la cũng cốp; hề nghe bọn... surveillants bay cái tàn đến gi, thì bị... bỏ tù ngay. Khi tôi ở một số cao su... về tỉnh Biên-hoa, thấy có một... người surveillant lấy vợ một người... cu-li, tang chừng ranh ranh, người... cu-li làm đơn kiện.

Những chuyện tôi kể đây là... chính mắt tôi thấy, tại tôi nghe... trong một số cao su về tỉnh Biên-... hoa, và một số kia về tỉnh Thuda-... mot, còn biết bao nhiêu số nữa tôi... chưa đi đến, chẳng biết cu-li ta ở... mấy nơi đó ra thế nào?

Những điều trong thấy mà đau... nên cảm buồn là ít hàng trước hiện... chừ đọc giả, cũng kể có trách... nhiệm, mở mắt ra mà xem: lao... động nước nhà, tương lai sẽ ra... sao?

Sanh Dung

ĐƯỢC PHÉP TRUNG ĐẤT

Ngày 9 Novembre 1928, quan... toan quyền đã ký mấy đạo nghị... định cho phép những ông sau này... trưng mấy khu đất ở Hóng dương.

a) Tạm nhượng cho ông Ferrand... làm trang trại ở số nhà 14 đường... Charner, Saigon) một khu đất rộng... 3200 m. ở dọc con đường ở Pleiku... di Plei manou, từ cây số 25 500 đến... cây số 31,500.

b) Tạm nhượng cho ông Coudou... (ở Voi Bò Hatinh) một khu đất rộng... 1054 ha 51 a. ở địa phận làng Đông... Hiệp (đồng Cu lan, huyện Nghĩa dân... tỉnh Nghệ an.

Trong khu đất ấy có ruộng vườn... nhà cửa của dân làng thì phải trừ... ra.

Trong khu đất có một miếng... đất rộng 82 mẫu Annam của... Nguyễn văn Bốn người làng Đông... Hiệp cũng phải trừ ra.

c) Tạm nhượng cho ông Morel... ông Latour và ông Vrinat, một... khu đất rộng 1200 ha. ở hạt Pleiku... tỉnh Kontoum.

d) Tạm nhượng cho Frangeul... (ở Saigon) một khu đất rộng 1100... ha ở hạt Pleiku tỉnh Kontoum.

e) Tạm nhượng cho ông Walt'eri... (ở Phú Qu) 2 khu đất rộng 3136 ha... ở địa phận tổng Thạc khê và... tổng Nha dan, huyện Nghĩa dân... tỉnh Nghệ an.

THỰC-NHIỆP THƯỜNG-THỨC MỘT VIỆC CẦN NHẤT TRONG CUỘC SINH HOẠT CỦA DÂN TA

(Tiếp theo)

Sao lại cần có sách cũ? Phàm là thực nghiệp là gốc nơi... thô-sản, khi-nhau, cũng cái tập... quán mấy đời lưu truyền lại;... một đời kinh nghiệm một đời... lần lần lại mà sau mới tinh. Nước... ta thực nghiệp vẫn không có tướng... lệ khuyến khích như các nước... nông-sông vì sự cần thiết trong... sinh hoạt mà mỗi nơi có mỗi... nghề: như nghề khảm xa-cừ, nghề... sơn, nghề dệt hàng, nghề thợ... mộc, nghề thợ chạm, v. v. đó là không... kể về sự làm ruộng trồng cây... mỗi xứ có cái kinh nghiệm khác. Như những nghề đó mà làm ra... sách vở, đem những nghề không... nghiệm lịch duyệt mà truyền bá ra... thì ý kiến trao đổi, nghe thấy mở... mang, đời trước lưu truyền... lại đời sau, sự này bày dạy cho... khác, biết đâu nghề nghiệp không... nhờ đó mà càng tinh càng khéo... thêm. Nay vì không sách mà đời... cha tinh nghề, đời con đã thất... truyền, nơi này biết cách hay mà... xử kia không biết, không ở đâu... không tốt thêm không khéo thêm... mà nhiều đời đời sau lại không... bằng đời trước. Ấy không phải... tại cu-li khổ không sách sao?

Nay ta lại xét cái cơ vì sao mà... không có sách?

1) Những nhà thực-nhiệp phần... nhiều là tự thân làm lấy của ở... nước ta, phần nhiều người không... học chữ và có học cũng không... đủ ghi chép (ngay xưa chữ Hán... khó học hơn chữ quốc-ngữ ngày... nay) nên biết được cái gì, chỉ... truyền khẩu với nhau, lâu lâu rồi... sai mất lần.

2) Những người đi học, chỉ... chăm học làm quan, vì trong... xã-hội chỉ qui một bọn sĩ, mà cho... các nghề khác là nghề heo-mat, đã... cho là hạ, nên những phải học... trò không chịu học, mà không chịu... ghi chép những nghề mật đó làm... gì.

3) Chữ Hán đã khó học, học... trò lại không học nghề, nên ai có... làm được nghề gì, hoặc tư kinh... nghiệm mà làm ra, hoặc phát minh... được cái gì mới, cũng chỉ người... ấy biết, người ấy chết là hết.

4) Không có bản in và lại bị... cái luật cấm dân-gian không được... xuất bản sách.

5) Những sách quốc-sử mà đã... gian còn không có mà xem, huống... là sách khác, thì nhu-thoảng có... tay chép một đôi quyển như sách... thuốc, sách địa, cũng mất dấu mất... dưới, tại thư k'ac đủ biết.

Ấy là cái nạn không có sách cũ mà... đi bachelier đến ngày nay, khiến... chúng ta muốn khảo sát một cái vật... liệu gì hoặc một cái nghề gì trong... nước không chỗ nào tìm được... tư-vấn nước mà ai cũng dùng... luôn mà cách làm nước khác, chỉ có... mấy nhà chuyên nghề biết mà thôi.

Trên là nơi về thực nghiệp ngày... xưa không truyền, đây xin nói... sách thực nghiệp ngày nay không có.

Từ ngày nước Pháp sang Đoi-gi... dương thì khi kỷ xảo cũng theo... tàu binh tàu buôn mà du nhập... trong nước ta đầu tiên người... mình

1) Tạm nhượng cho ông Larne... và ông Pommeraye (ở Saigon) một... khu đất rộng 9995 ha. ở địa phận... tổng Đan gia, hạt Djiring, tỉnh Haut... Donnat (Trung kỳ)

Trong khu đất ấy có 800 ha. của... dân mỗi thì phải trừ ra.

tuy chưa ai lưu tâm đến đường... kỹ nghệ, song đã làm việc với người... Pháp, làm lâu quen tay, cũng dần... dần làm được ng ề này nghề khác. Gần hai mươi năm nay, sách công... canh nông đã có trường học ta, còn... ngoài ra các nhà máy điện, máy in, xe... hỏa tàu thủy, phần nhiều người... mình đã làm được công việc trọng... yếu. Phỏng sử những người làm việc... đó, cứ ép những điều mà mình đã... kinh nghiệm quen thạo, làm thành... sách vở, đem lưu truyền cho... người trong nước, thì người này... biết cái này, người kia biết cái... kia tuy không được rõ ràng đúng... đắn như các sách khoa học, song... cũng giúp cho người mình được... một ít thực nghiệp thường thức... không-phải có ích sao? Khó vì ai... làm này biết, không truyền cho ai... được, mà phần nhiều những người... ra làm công nghệ, lại không phải... là người văn học (người văn học... chuyên một nghề viết thuê nói... mượn mà thôi, không thất!) Vì thế... mà những sách thực nghiệp không... ai dịch, không ai làm, thành ra... không có. Cho đến ngày nay, cả... người trong nước, ai cũng kêu r... rằng thực nghiệp thực nghiệp! thực... nghiệp! thực nghiệp! thực nghiệp!... mà những sách xuất bản tại các nhà... in, cũng treo bảng nơi cửa hàng... sách, phần nhiều là ai tinh tiểu... thuyết, tuồng tập thi ca, cho đến... vẽ bóng tự do, nắn hình cách mạng... cũng nơi những chuyện nó kín... mà về sách thực nghiệp không ai... chịu lưu tâm đến. (Nước ta ngày... trước thấy có mấy quyển Bắc-vat... tân biên 博物新編 Khai-môn-... yếu-pháp 開民要法 Hàng-hải-kim-châm 航海金針 (sách chữ Hán in đời vua Tự-dục;... tuy chưa tinh tường mà những... người có thông minh, xem qua đại... lược, trong nào tư tưởng cũng... được cái mầm khoa học.)

(Con nứa)
Tri-nan tử

ĐỌC-GIẢ LUẬN-DÀN

VẤN-ĐỀ CƠM NƯỚC CÁC NƠI BÌNH-VIỆN

(Tiếp theo)

Đến như hàng một ngày 1500 thì... ăn uống tuy có khá hơn, nhưng... những người binh có thể đem... cơm nhà vào ăn thì cũng... thương lấy các đồ ăn ấy cho đầy... (thân phận đầy tớ là thế đó, cái... ngon chủ giữ, cái dở chủ cho...)

Quả là 1 về cơm nước trong binh... viện, chính phủ đã định chương... trình, phân ra các hạng, các món... rồi, mỗi người phải đủ bao nhiêu... cơm, bao nhiêu thịt, bao nhiêu cá, cũng bao nhiêu đồ phụ thực, để... cho các nhà lãnh biên đấu giá mà... làm, làm sai thì bị phạt, thế thì... làm sao mà sinh ra tệ như vậy!

Sở dĩ vấn đề cơm nước các binh... viện sinh ra tệ hại như thế, xin... kể qua mấy duyên cớ sau này:

1) Người thầu cơm là người đi... buôn, cốt thu được nhiều lãi, cơm... nước người binh dùng được thì... đúng không dùng được cũng hay... cho họ, mà người binh bị bạc đãi... cũng không biết hoặc không dám... phản nản với ai.

2) Những người làm thuê cho nhà... thầu cơm, khi chợ búa, khi bếp núc, lại... bớt đầu xé dưới, thiệt hại... chúng qui chỉ người binh chịu.

4) Khi có ông thầy thuốc lưu... làm xét về đồ ăn uống của người... binh phải cân, phải lường, phải... người, phải... khi mỗi lần thấy có điều sai... lầm thì phải làm tờ trình tờ báo, cấp... này bực nộ đến 2, 3 lần, hình... thực rất là phiền phức. Khi cuối... cùng, nếu nhà chủ thầu có bị... phạt thì cũng đến 10\$40 hoặc... 15\$40 là cùng, số tiền ấy chỉ học... tội người binh trong một vài ngày... thì đã bù lại xấp bội. Bởi thế... nên khám xét trừng phạt cũng là vô... hiệu.

Đo là kẻ như nguyên nhân rõ... ràng như thế, ngoài ra chưa kể... chỗ người thầu cơm cây thế... cây thân, vào luôn ra cui dễ... lường tay trực lợi cho dè.

Những tệ hại kể trên, muốn... trừ đi được thì phải có cái biện-... pháp căn bản, hễ vì kỷ luật tài... trị hẹp chưa nghĩ ra được cái... biện-pháp căn bản hoàn toàn để... chất vấn công chúng, vậy xin tỏ... vai đều về cái biện-pháp tạm... thời như sau này:

1) Muốn để kiểm sát đồ ăn... thì phải định chương trình theo... tương một mà cho đầu riêng, định... lương và phẩm của mỗi thứ là... thế nào. Những lương và phẩm... của đồ ăn phải định theo đồ... ăn chín cho để kiểm sát. Tuy... rằng đồ ăn chín riêng từng... món, nhưng cũng phải một... người thầu cả các món mới... được. Khi đi kiểm sát thì ông... thầy thuốc đến ngay chỗ ăn... cơm, lấy một vài đĩa về... khám, có sai lầm thì phải... vào sổ để cuối tháng trừ... tiền của người thầu đi; còn... người thầu cơm nếu làm sai, ngoài... tiền bị trừ lại còn bị phạt... thất nạm, thế cũng không... quá đáng, vì làm đồ ăn sai... lầm cho người binh, có khác gì là... tội giết người?

2) Phải làm cho người binh có... chỗ ăn uống riêng để khỏi... bị đầu ăn dấy, bị đầu uống... dấy.

3) Trong lúc tạm thời, sở y... chánh nên cho phép những người... nằm hàng trả tiền được tự ý... đem cơm nhà vào ăn, miễn là... đồ ăn đem vào phải có thầy y-ho... khám để khỏi trái với lệnh... thầy thuốc.

Nay đã gần đến kỳ đầu... giá cơm trong các binh viện, kỳ... giá xin kể qua cái tình-trạng... cơm nước ở binh viện và tỏ... một vài ý kiến thiện-cận, mong... rằng sở y-chánh nên lưu ý... định thể lệ cho ăn-khẩu, và các... nhà sẽ ra thầu cơm đừng có... bạc-dọa quá chừng, như vậy thì... người binh có phần nhờ vậy.

A lại cáo.

AI LÀ BẠN ĐAU RĂNG

Ông Ta-duy-Hiền ở Hanoi mới... vào, hiện ở tại Nhà-thương Huê, ai... muốn trông rông, chữa răng... hoặc hỏi việc gì xin mời đến Nhà-thương, ông... sẵn lòng tiếp rước. Ông định ở Huê độ hai mươi ngày... thôi.

Q. C.

Công Cuộc Hơn Trăm Năm !!

HIỆU BAN THUỐC NAM THUỐC BẮC CỦA NGƯỜI VIỆT-NAM
Tông cục: PHỐ-GIA-TƯỜNG n° 47 Phố Phúc-Kiến HANOI

BẮC KỲ	CHỈ ĐIỂM:	TRUNG KỲ
PHỐ-GIA-TƯỜNG PHỐ Tân Hưng PHỐ-THO	HONGKONG	Vinh Hưng Trường phò Khách VINH
PHỐ-GIA-TƯỜNG PHỐ Xuân Hòa (TUYÊN-QUANG)	GI-TÂN-HIỆU	Vinh Trường phò Gia Long HUÊ
PHỐ-GIA-TƯỜNG PHỐ Việt-Lợi (VIỆT-TR)		
QUẢNG-LỢI PHỐ Tân-An (BẮC-KINH)		

Mong Đồng bào chiếu cố và cổ động giúp cho. Xin cảm tạ và công!
VINH-HƯNG-TƯỜNG, Kính bạch.

Sirap TREKAL 0:75
Khối họ

Pharmacie Montès

